

Κώστας Μουρσελάς

Οι ήρωες του Παπαδιαμάντη σήμερα

Ο συγγραφέας μιλάει για το καινούργιο του μυθιστόρημα με πρωταγωνιστές τον Ρετσίνα και τον Μανωλόπουλο από τα «Βαμμένα κόκκινα μαλλιά» και **με επίκεντρο την ερωτική ζωή του σκιαθίτη πεζογράφου**

ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΗ Ν. ΜΠΑΣΚΟΖΟΥ

Ο Κώστας Μουρσελάς ξεκίνησε να γράφει κατά παραγγελία ένα διήγημα με αφορμή το Έτος Παπαδιαμάντη. Στην πορεία κατάλαβε ότι δεν θα ξέμπλεκε σε λίγες σελίδες με αυτό το θέμα, έτσι προέκυψε το μυθιστόρημά του *Στην άκρη της νύχτας*. Πρόκειται για μια ιστορία που εξελίσσεται μέσα σε μία νύχτα. Οι ήρωές του έρχονται από προηγούμενο βιβλίο του. Είναι ο Ρετσίνας και ο Μανωλόπουλος από το μπεστ σέλερ *Βαμμένα κόκκινα μαλλιά*.

Ο πρώτος, περπατημένος της ζωής, ο άλλος ανήσυχος συγγραφέας. Μια νυχτερινή συνάντησή τους στην Αγορά της Αθήνας θα ξεδιπλώσει μια τεράστια γκάμα θεμάτων συζήτησης. Στο επίκεντρό της βρίσκεται ο Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης και μάλιστα η ερωτική ζωή του σκιαθίτη συγγραφέα. Στο ενδιάμεσο υπάρχουν μια γυναίκα, υποψίες και ενοχές. Ατμόσφαιρα θρίλερ που εξελίσσεται σε ερωτική ιστορία ή μια ερωτική ιστορία που εξελίσσεται σε θρίλερ;

■ Πώς σας φάνηκε που ασχοληθήκατε με τον Παπαδιαμάντη, δίνοντας μάλιστα προέκταση σε μια ερωτική ιστορία από τα διηγηματά του;

«Εδώ και αρκετά χρόνια είχε αρχίσει να με ενδιαφέρει και η ζωή του, σε σημείο που άρχισα να τον βλέπω ως πιθανό ήρωά μου. Ήθελα να εμβαθύνω στον εσωτερικό του κόσμο, στο τι συνέβαινε μέσα του, στα σκοτεινά βάθη της ψυχής του, έτσι άγιος και αμαρτωλώς που ήταν συγχρόνως, έτσι παθιασμένος με τη γυναίκα και τον έρωτα και που, όπως λένε, δεν τόλμησε ποτέ να φέρει κάποια στο κρεβάτι του, ποια ήταν τέλος πάντων η πιθανότητα να έχει ζήσει μια κρυφή ζωή, μια και στο έργο του βασιλεύει το ερωτικό-αισθητικό στοιχείο».

■ Υπάρχει, δηλαδή, κάτι που κάνει σήμερα τον Παπαδιαμάντη ελκυστικό; Και ποιο είναι αυτό;

«Στην πεζογραφία αλλά και στο θέατρο εκείνο που κυρίως δίνει βαρύτητα, διάρκεια και απολαυστική αναγνωσιμότητα στο έργο είναι η όσο γίνεται πληρέστερη ανάδειξη του χαρακτήρα ενός ήρωα και σε αυτό ακριβώς ο Παπαδιαμάντης είναι αρι-

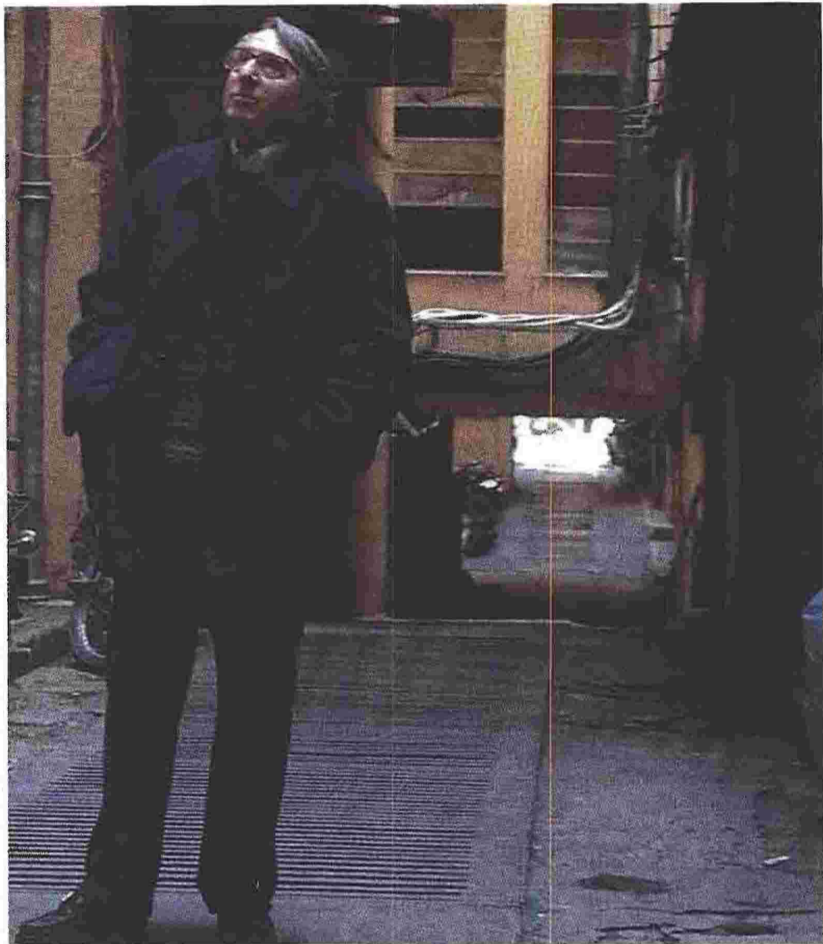
στοτέχνης. Οι χαρακτήρες των πρώων του διευκολύνουν φοβερά ακόμη και τον σύγχρονο αναγνώστη – αυτόν που αγνοεί την αρχαϊζουσα καθαρεύουσά του – να κατανοεί παρ' όλα αυτά τα κείμενά του. Υστερα, ο ρεαλισμός του, η ανάδειξη της λεπτομέρειας και μιας εύκολα αναγνωρίσιμης καθημερινότητας κάνουν κι αυτά απολαυστική την ανάγνωση, όπως και το ότι είναι αυθόρμητος, αυθεντικός, χωρίς καμία εγκεφαλικότητα στις αφηγήσεις του, χωρίς προκατασκευασμένα τα στόρια του, και αυτά βοηθούν στο να ρέουν τα κείμενά του. Εντάξει, βοηθά και η γλώσσα του εμάς τους παλιότερους, όχι όμως τους νεότερους. Και αυτό έτσι κι αλλιώς είναι πρόβλημα».

■ Ο Μανωλόπουλος, ο ήρωάς σας, είναι ένας συγγραφέας που ψάχνεται. Έχετε τη γνώμη ότι οι σημερινοί συγγραφείς ψάχνονται; Και προς ποια κατεύθυνση;

«Δεν γίνεται να μην ψάχνεται και δεν γίνεται να μην ψάχνεται. Εκτός του ότι θα την πληρώσει το έργο σου, αργοπορείς και την ωρίμανσή σου. Πολλές φορές μάλιστα ωριμάζουμε ψάχνοντας και τους άλλους. Η ομορφιά και η χρησιμότητα της τέχνης έγκεινται ακριβώς σε αυτό: στο ότι ψαχνόμαστε, στο ότι τίποτα δεν παραμένει αμετακίνητο σε αυτήν, στο ότι κυριαρχεί η ρευστότητα της, με αυτήν κάτι πάντα αλλάζει».

■ Αντιθέτως, ο άλλος ήρωάς σας, ο Ρετσίνας, είναι ένα λούμπεν στοιχείο, θυμίζει μάλλον τον Λούη από τα Βαμμένα κόκκινα μαλλιά. Συνδέονται τα δύο αυτά βιβλία μεταξύ τους;

«Δεν νομίζω πως είναι λούμπεν ο Ρετσίνας. Είναι κάτι πολύ περισσότερο. Έχει κατακτήσει πολλά πράγματα. Έχει μια σχετική πληρότητα πάνω στα ανθρώπινα. Δεν τον παγιδεύουν πια εύκολα ούτε ιδεολογίες ούτε θεωρητικά σχήματα ούτε θρησκευτικές ή πολιτικές προελεύσεις. Έχει καταλήξει πως εκείνο που του δίνει τη μεγαλύτερη πληρότητα είναι η τέχνη και ο έρωτας στην οποιαδήποτε μορφή του, κάτι που δεν έχει κατακτήσει εντελώς ο Μανωλόπουλος. Προς τα εκεί οδεύει όμως. Η ζωή πάντως σε κάθε δευτερόλεπτό της μάς εξελίσσει, αν βέβαια της δίνουμε και εμείς τέτοια περι-

«Οι χαρακτήρες των πρώων του διευκολύνουν φοβερά ακόμη και τον σύγχρονο αναγνώστη – αυτόν που αγνοεί την αρχαϊζουσα καθαρεύουσά του – να κατανοεί τα κείμενά του» λέει για τον Παπαδιαμάντη ο Κώστας Μουρσελάς

θώρα. Και εδώ βέβαια και ο Ρετσίνας (ο γνωστός μας Λούης) και ο Μανωλόπουλος είναι σίγουρα η συνέχεια τους από τα *Βαμμένα κόκκινα μαλλιά*. Αυτοί άλλωστε ήρθαν σε μια άμεση επαφή με τον Παπαδιαμάντη, αυτοί θα αποκαλύψουν πολλά μυστικά του».

■ Σε σύγκριση με τη σημερινή, οι παλαιότερες εποχές ήταν πιο δημιουργικές;

«Δεν θα το έλεγα. Σε μας εδώ δεν πάει καθόλου καλά η υπόθεση πολιτισμός και τέχνη, από πλευράς εξουσίας κυρίως. Παρ' όλα αυτά πιστεύω ότι τίποτα δεν ακυρώνει την ανάγκη των δημιουργών να γράφουν τις ιστορίες τους ούτε την ανάγκη των ανθρώπων να τις διαβάζουν».

■ Η διαφορά είναι ότι σήμερα υπάρχει μια τεράστια κρίση. Εσείς πώς την αντιλαμβάνεστε;

«Προσπαθώ όσο μπορώ να μη με επηρεάζει η κρίση ή και να με αφορά όσο γίνεται λιγότερο πάνω στην ανάγκη μου για δημιουργία. Αυτή την εποχή τουλάχιστον, θα ήθελα να γράψω για πράγματα που δεν θα έχουν άμεση σχέση με την κρίση και με την πολιτική γενικότερα. Οι απτίες της κρίσης είναι τόσο εγκληματικές, γεννήθηκαν από απαράδεκτους και περιφρονητέους πολιτικούς που δεν αξίζει τον κόπο να ασχολείται με αυτούς. Αλλωστε νομίζω πως τίποτα δεν μπορεί να τους αποτρέψει ή να τους εμποδίσει να συνεχίσουν τις βρωμές τους».

■ Λένε πολλοί ότι η κρίση μπορεί να δώσει ώθηση στη λογοτεχνία. Αλλοι πάλι λένε «αφήστε τους συγγραφείς να κάνουν όπως νομίζουν». Εσείς τι λέτε;

«Από τη μια, σίγουρα η κρίση – και κάθε κρίση – αναγκάζει τον άνθρωπο να επαναφέρει τη ζωή του στις ανθρώπινες διαστάσεις της και να αναζητήσει ίσως τη λύτρωσή του σε πνευματικότερα πράγματα. Από την άλλη, ο δημιουργός είτε θα αδιαφορήσει τελείως και θα την προσπεράσει σαν να μην τον αφορά είτε θα απορροφηθεί από την επικαιρότητα της κρίσης – συνήθως αυτή μας εμπνέει –, φτάνει το έργο του να μη μείνει στο φαινόμενο της κρίσης και μάλιστα στην επιφάνειά της».

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ: Α. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ